

М. І. Савлук, д-р екон. наук, проф.
кафедри банківської справи,
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»
С. М. Савлук, канд. екон. наук, доц.,
Університет банківської справи НБУ

БАНК РЕКОНСТРУКЦІЇ ТА РОЗВИТКУ: ІДЕЯ ТА ЇЇ РЕАЛІЗАЦІЯ В УКРАЇНІ

and similar papers at core.ac.uk

provided by Institutional Repository of Vadym Hetma

пов'язаних з фінансуванням інвестицій у реальний сектор економіки. Ця ідея народилась не у нас, а в інших країнах, які подібно до України зіштовхнулись з дефіцитом інвестиційних ресурсів і успішно реалізували її для вирішення цієї проблеми. Найбільш успішними у цьому відношенні є ФРН, Японія, Китай, Казахстан, Словенія. Активно розбудовують БРР Польща, Росія, інші країни. Тому є всі підстави вважати, що БРР це не просто приваблива ідея, а реально діючий високоефективний механізм реалізації державної інвестиційної політики.

2. В Україні створення БРР затягнулося більше ніж на 10 років. Вперше Президент Л.Кучма в січні 1998 року своїм указом доручив КМУ та НБУ створити БРР. В липні 2000 року він ще раз повторив це доручення, включивши до нього ще й створення земельного банку. У відповідь на ці укази Президента КМУ тричі безуспішно розглядав це питання — в 1998, 2001, 2002. І лише після того як у 2003 р. КМУ ще однією постановою доручив Державній інноваційній компанії (ДІК) виступити засновником БРР, були підготовлені необхідні документи і НБУ зареєстрував УБРР з мізерним статутним капіталом у 32,0 млн грн. Проте і після цього банк ще 4 роки існував суто формально, лише на папері і приносив відчутні збитки. Лише з 2007 р. намітилась деяка активізація в роботі банку.

3. Тривале затягування створення УБРР спричинене тим, що в Україні було багато опонентів створення такого банку.

По-перше, Кабінет Міністрів не був зацікавленим у його створенні, оскільки не хотів допустити до управління грошовими потоками, пов'язаними з бюджетним фінансуванням капіталовкладень, ще одну структуру (окрім Мінфіну). Про це свідчать: тривала боротьба КМУ за підпорядкування собі цього банку, стремління обмежити його функціональне призначення і самостійність.

По-друге, НБУ теж скоріше заважав, ніж сприяв створенню УБРР, остерігаючись появи конкурента собі на рівні управління макроекономічними процесами, зокрема інвестиційними. Про це свідчать: його відмова від участі у формуванні капітальної бази банку та згода на створення УБРР лише як звичайного комерційного банку.

По-третє, створенню банку розвитку противились і комерційні банки, перш за все великі, оскільки боялися втратити грошові потоки, пов'язані з бюджетним фінансуванням державних капіталовкладень, які до цього проходили через них.

В таких умовах правильно реалізувати ідею БРР було просто неможливо. Тому не дивно, що створений під тиском науковців і міжнародних організацій УБРР виявився скоріше компрометацією цієї ідеї, ніж її успішною реалізацією.

4. Основними конструктивними недоліками створеного в Україні БРР є такі:

- він одержав статус спеціалізованого банку першого рівня, працює як звичайний комерційний банк і позбавлений будь-якого регулятивного впливу на інвестиційні процеси в країні;

- його відносини з іншими комерційними банками будуються не на засадах співпраці у кредитуванні перспективних проєктів, а на засадах конкуренції, що ставить його у безперспективну позицію. Через надмірну обмеженість його власного капіталу та можливостей залучати ресурси на ринку капіталів, він не здатний конкурувати не тільки з великими, а й з найменшими банками;

- він наділений мізерним власним капіталом (70 млн грн на кінець 2009 р.), що абсолютно не адекватно його призначенню як банку довгострокового кредитування. За такого розміру власного капіталу він позбавлений можливості як залучати довгострокові ресурси на ринку, так і нарощувати інвестиційні активи.

5. Виходячи з теоретичних міркувань та аналізу світового та вітчизняного досвіду можна зробити такі висновки щодо засад розбудови (перебудови) УБРР.

5.1. Він повинен будуватись як державний банк другого рівня з широкими правами участі у регулюванні грошових потоків капітального призначення у державному і недержавному секторах економіки.

5.2. Він повинен бути у подвійному підпорядкуванні: з оперативно-функціональних питань — Кабінету Міністрів, з питань впливу на монетарнусферу і взаємозв'язків з грошово-кредитною політикою — Національному банку. Регулювання його діяльності потрібно здійснювати не за загально банківськими, а за індивідуальними нормативами.

5.3. Для забезпечення банку достатніми ресурсами потрібно створити Державний інвестиційний фонд (ДІФ) за рахунок: спрямування до нього планових бюджетних асигнувань на державні капіталовкладення в реальний сектор економіки, надходжень від приватизації держмайна, довгострокових позик на внутрішньому і зовнішньому ринках, частини емісійного ресурсу НБУ, надходжень від погашення кредитів УБРР та ін.

5.4. Банк повинен мати достатні права в управлінні ДІФ та у виборі інвестиційних проектів для кредитування з тим, щоб мати можливість впливати на нарощування ресурсної бази та на мінімізацію кредитних ризиків. Вибір проектів для кредитування повинен здійснюватись на конкурентних засадах.

5.5. Фінансування відібраних проектів повинно здійснюватись на кредитних засадах за процентними ставками, не вищими середньої облікової ставки НБУ.

5.6. Фінансування повинно організовуватись за кожним окремим проектом з залученням банку першого рівня в якості обслуговуючого і безпосереднього кредитора. Вибір такого банку здійснюється на конкурсних засадах, одним з основних критеріїв такого вибору повинен бути розмір процентної маржі.

5.7. Крім БРР у кредитуванні відібраних проектів приймають участь своїми коштами також обслуговуючий банк (не менше 20 %) та підприємство-інвестор (не менше 10 %). У цій же пропорції розподіляються між учасниками фінансування проекту кошти, що повертаються з обороту для погашення кредиту. Частина цих коштів, що належить БРР, спрямовується до ДІФ для його поповнення.

УДК657.4.334.722

О. В. Сагова, аспірантка кафедри обліку
підприємницької діяльності,
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ФІНАНСОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ ЯК ФАКТОР АКТИВІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Розвиток ринкових відносин та сучасні процеси економічної інтеграції призвели до формування в Україні ринку цінних паперів та похідних фінансових інструментів. В обігу з'явилися такі фінансові